

Molière

TARTUFFE

Kraiové divadlo Nitra

KRAJOVÉ DIVADLO V NITRE

Molière

TARTUFFE

Komédia v 5 dejstvách

Preložil: Ján Poničan

Réžia: Jiří Nesvadba, a. h.

Výprava: J. F. Kristín a. h.

Asistent réžie: Dušan Králik. Scénu vyhotovili dielne KD pod vedením J. Breču. Kostýmy: dielne KD pod vedením J. Chovanca. Svetlá: B. Šiška. Inšpicient: M. Bednárík. Text sleduje: G. Pénzešová. Technické vedenie: I. Kozma.

PREMIÉRA 9. APRÍLA 1960

OSOBY A OBSADENIE

Pani Pernellová	Jiřina Rajtrová Mária Svobodová
Orgon	Anton Lysoněk Vladimír Minarovič
Elmíra	Oľga Hudcová Eta Pollová
Damis	Dušan Králik
Marianna	Sonja Korenčiová- Polóniová
Valér	Jaroslav Veškna
Cléant	Jozef Baláž
Tartuffe	Dušan Blaškovič Jozef Dóczy
Dorina	Magda Paveleková
Loyal	Mikuláš Franko
Kráľovský komisár	Michal Kožuch
Filipa	Gabriela Pénzešová

Prestávka po 3. dejstve

Molièrove listy kráľovi

I. žiadosť, predostretá kráľovi na komédiu Tartuffe, ktorá nebola dosiaľ hraná pre verejnosť.

Pane,

keďže úlohou komédie je naprávať ľudí zábavou, veril som, že v postavení, ktoré zastávam (šéf kráľovskej divadelnej spoločnosti), neurobím nič lepšieho, ako naprávať vtipnými karikatúrami chyby ľudí môjho storočia, ako napr. pokrytectvo, ktoré je vari najobvyklejšie, najneprijemnejšie a najnebezpečnejšie. Vznikla teda vo mne myšlienka, že sa najlepšie zavraždím všetkým čestným ľuďom Vášho kráľovstva tak, ak napíšem komédiu, opisujúcu pokrytcoch a ak postavím do pravého svetla všetky naštudované pretvárinky týchto ľudí až do krajnosti, ďalej všetkých šibalov, ktorí sa skrývajú pod rúškom zbožnosti a ktorí chcú napáliť ľudí falošnou horlivosťou a pochybnou dobročinnosťou.

Verím, Pane, že som túto komédiu napísal so starostlivosťou a opatrnosťou, ktorú táto chúlостivá látka vyžaduje; a aby som ukázal, že si ozaj ctím a vážim naozaj zbožných ľudí, vykreslil som čo možno ostro charaktery, ktorých sa chcem dotknúť (ktoré chcem napodobniť). Nevynechal som ani dvojzmyselnosti, no odstránil som všetko, čo by mohlo umožniť zámenu dobra so zlom a použil som v tomto zobrazení len jednoznačné narážky a postavám som dal zrejme dôležité črty, podľa ktorých sa poznáva skutočný a rýdzy pokrytec.

Pritom však moja opatrnosť nič nepomohla. Využili, Pane, citlivosti Vašej duše vo veciach náboženstva, ovplyvnili Vás cez to najcitlivejšie: cez Vašu úctu k svätým veciam. Tartuffovia takto našli spôsob, ako nájsť priazeň u Vašej Milosti. A skutočným pokrytcom sa tak podarilo odstrániť svoj obraz, pretože sa v ňom videli, hoci bol celkom nevinný.

Zakázanie tohoto diela by bolo pre mňa citeľným úderom, no moje nešťastie je zmiernené spôsobom, akým si Vaša Milosť vysvetľuje túto vec; preto som veril, Pane, že nemám príčinu

Záver z inscenácie Tartuffa v KD v Trnave. M. Svobodová ako Pernellová

žalovať sa, keďže ste láskave vyhlásili, že nenachodíte v mojej komédii nič, čo by bránilo, aby sa verejne predvádzala.

No hoci toto slávne vyhlásenie urobil najväčší a najosvietenejší kráľ sveta a hoci ju schválil aj legát a väčšina našich prelátov súhlasila s názorom Vašej Milosti, je tu ešte kniha, napísaná farárom . . . , ktorý rozhodne poprel všetky tieto vznesené svedectvá.

Vaša Milosť márne povedala a legát a páni preláti márne podali priaznivý posudok; moja komédia bez toho, aby ju bol autor knihy videl – je diabolská a diabolský je aj môj mozog; som vraj démon, oblečený do ľudskej kože, voľnomyšlienkar, neznaboh, zasluhujúci príkladné potrestanie. Nestačí však, že zo svojho hriechu sa mám očistiť verejne ohňom, to by som vraj lacno obišiel; milosrdná horlivosť tohto človeka nedbala na to; ich rezolútne vyhlásenie je: aby som nikdy nedosiahol milosrdenstva u boha a aby som bol večne zatrátený.

Túto knihu Vám, Milosť, predložili a iste ona sama najlepšie ukazuje, ako mi je nepríjemné, keď musím byť denne vystavený urážkam týchto pánov; aká krivda sa mi deje vo svete, ak musím znášať toľké klebety! Aký mám konečne záujem na očistení sa od týchto lží a načo mám ukázať verejnosti, že moja komédia je taká, akou ju chcú mať.

Nechcem hovoriť, Pane, čo by som mal žiadať v záujme môjho renomé a ako uistiť celý svet o nevinnosti môjho diela.

Osvieteným kráľom – ako ste Vy – nemusí človek ani riečiť svoje pranie. Vidia, ako boh, čo nám treba a vedia lepšie ako my, čo nám majú udeliť.

Vkladám svoj osud do rúk Vašej Milosti a očakávam úctivo, čo ráči láskave rozkázať.

Molière

III. žiadosť, predložená kráľovi 5. februára 1669.

Istý naozaj čestný lekár, ktorý ma liečil, slúbil mi a chcel sa zaviazat aj pred notárom, že ma udrží na živé ešte 30 rokov, ak mu obstarám od Vašej Milosti istú láskavosť. Na jeho sľub som mu odpovedal, že nežiadam od neho toľko a že budem

Záber z inscenácie *Tartuffa* v KD v Trnave. M. Svobodová – Pernellová
V. Kujel – Orgon

s ním spokojný, ak mi zaručí, že ma nezabije. Tou láskavosťou, Vaša Milosť, má byť kanonictvo vo Vašej kráľovskej kaplnke vo Vincennes, uprázdnené po smrti...

Či sa môžem opovážiť žiadať ešte túto láskavosť od Vašej Milosti práve v deň veľkého zmŕtvychvstania Tartuffa, vzkrieseného Vašou dobroťou?

Táto prvá láskavosť ma usmierila s pobožnými (kňazmi, veriacimi), tá druhá ma usmierila s lekármi. Je to pre mňa síce priveľa láskavosti naraz, no nie je to priveľa od Vášho Veličenstva.

Očakávam s úctivým dúfaním odpoveď na svoju žiadosť.

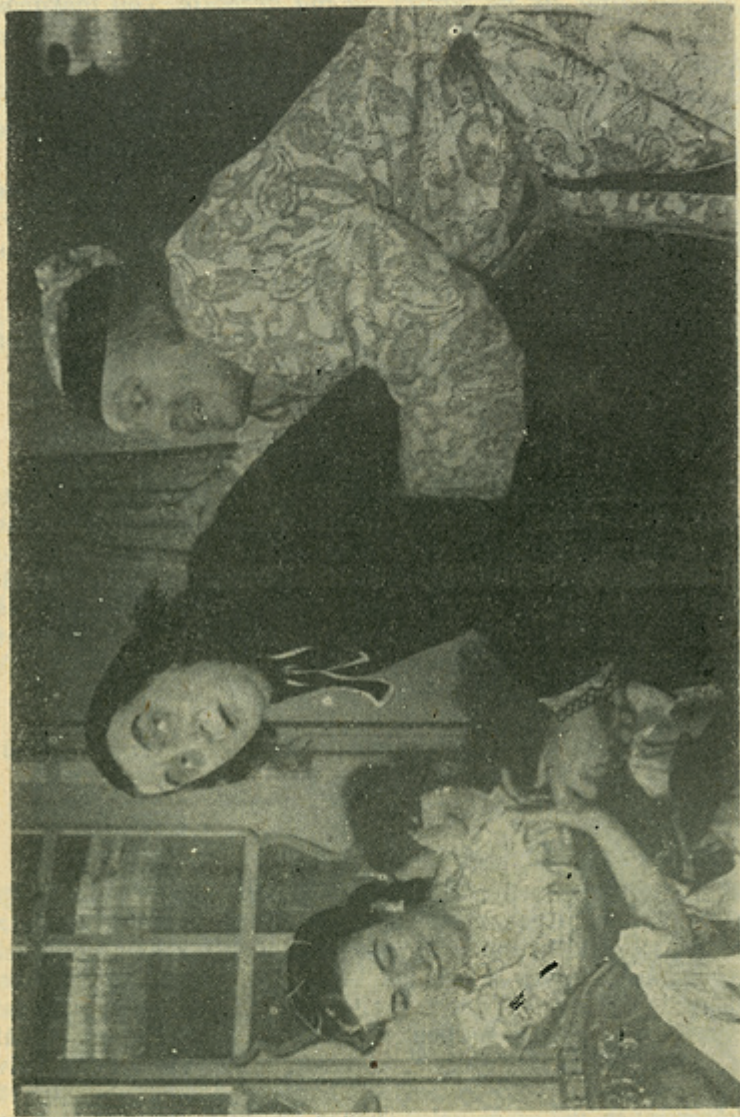
Molière

... Molière zoširoka zachycuje ľudské vášne a chyby. Líči to, čo videl a čo pozná. Ale jeho génus pozná všetko. Jeho Tartuffe nie je proste pán Tartuffe, ale všetci ľudskí Tartuffovia vzatí dohromady. Líči život, príbeh, súkromnú osobu a vzniká obečne ľudská chyba alebo vášeň. V tom je veľmi blízky Puškinovi a vôbec všetkým veľkým spisovateľom, ktorí sú v tomto zmysle príbuzní. A preto sú veľkí, že majú široký obzor, široké pojmie.

Z knihy K. S. Stanislavského: „Môj život v umení“.

„Molière bol vychovávateľom francúzskeho ľudu v najzaujímavejšom období rozkvetu spoločnosti, ktorá, odlúčiac sa za Ľudovíta XIV. od hrubých foriem stredoveku, začala nový vek. vek rozumu, analýzy a kritiky. Molièrove komédie sú satirou v dramatickej forme, rezavé a vtipné, pero v nich pranierovalo verejne nevzdelanosť, hlúposť a podlosť... Molière bol sociálnym básnikom svojej doby... Človek, ktorý vie tak strašlivo skoliť pred tvárou pokrýteckej spoločnosti jedovatú hydru sväťuškárstva, je veľký človek. Tvorca Tartuffa nesmie byť zabudnutý!“

V. G. Bielinckij

Záber z inscenácie Tartuffa v ŠD v Košiciach. Tartuff — F. Kabrhel

Zámerom komédie je zobrazovanie ľudských nedostatkov, zvlášť nedostatkov našich súčasných ľudí.

Molière

„Nehádam sa však o Moliéra. Jeho úloha je dostatočne krásna. Tou, alebo onou tvárou, svojou dvojitou komickou maskou sa už po dve storočia páči všetkým vrstvám národa a často ich vie zjednotiť v bratskej radosti. A to je vzácna vec, v našom divadle skoro ojedinelá. Molièrove peniažky stále platia. Hoci ako boli talentovaní nástupcovia veľkého muža, niet u nich ani stopy po tejto bohatej zmesi protikladných temperamentov týchto dvoch pováh: jedna s jemnou iróniou analyzuje život, z ktorého trochu vytriezvela – druhá sa z neho raduje mocnou veselostou... Preto sa i obecnstvo rozdvajilo...“

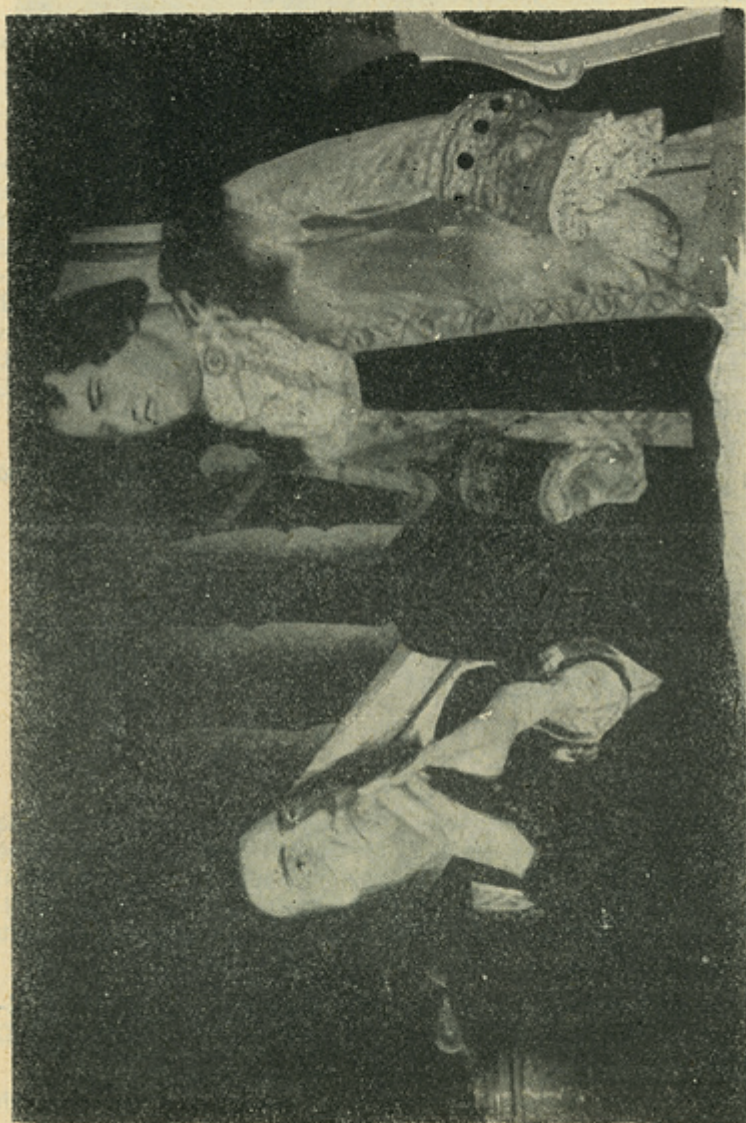
Romain Rolland

V Í T A M E

v našom súbore známeho a populárneho herca Františka Kabrheľa, ktorý po odchode z Mestského divadla v Nitre dlhé roky účinkoval v Štátnom divadle v Košiciach, kde vytvoril rad úspešných postáv. V minulom roku prestúpil do bratislavského Tatra-kabaretu, avšak láska k opravdivému divadlu ho dovedla znovu na dosky nášho javiska

a Antona Lysonka, ktorý dlhé roky účinkoval v Divadle P. Jilemnického v Žiline. Po dvojročnej prestávke prestúpil do KD v Nitre.

Obom novým členom želáme veľa osobných i umeleckých úspechov.

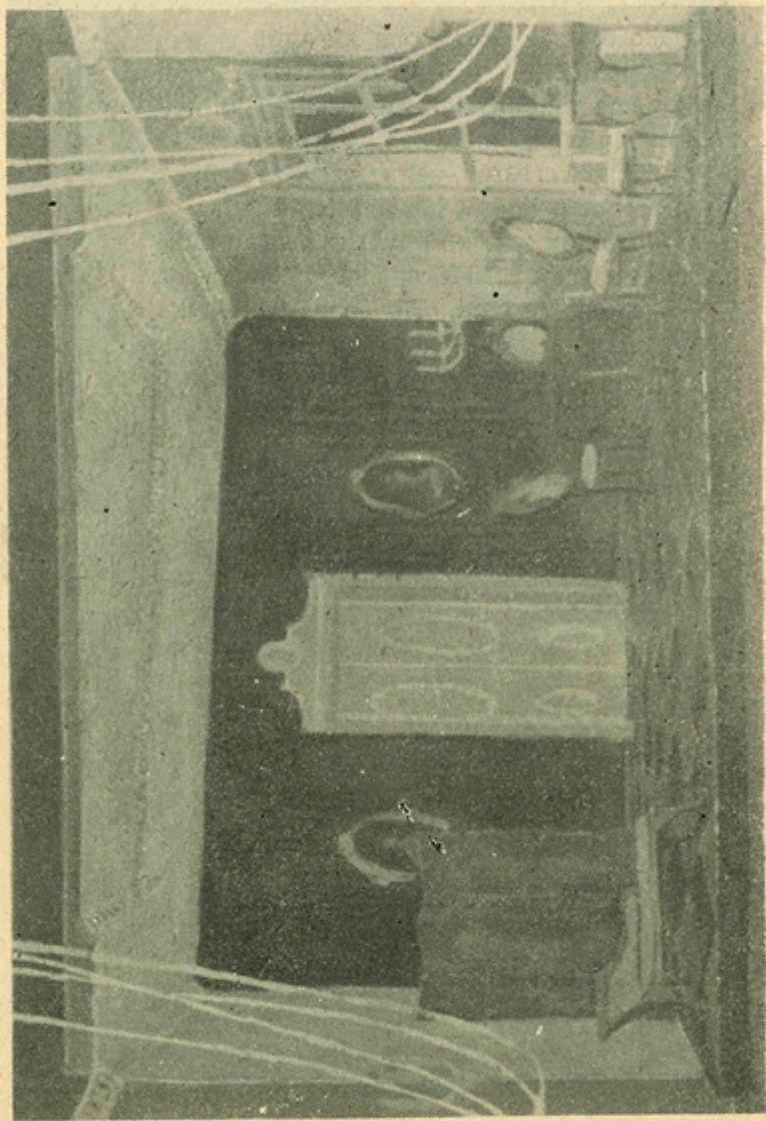

Záber z Inscenácie Tartuffa v SD v Košiciach

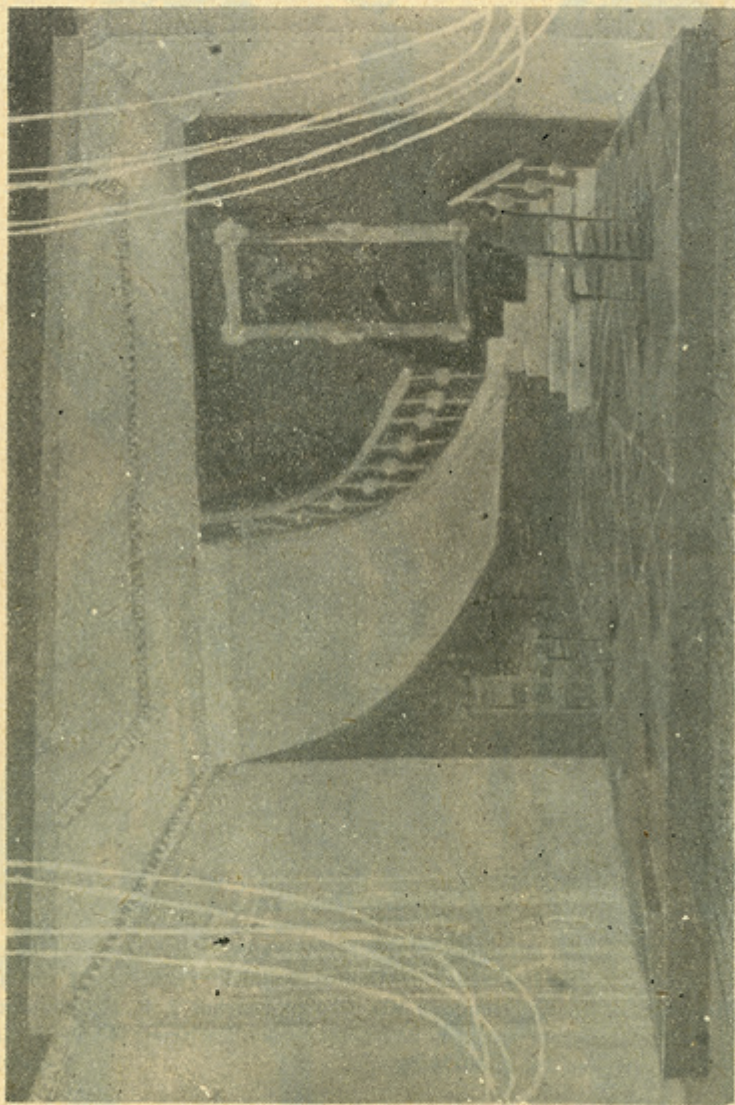
DORINA

Ó, čože, to je nič! Čo ona, ale syn!
To by ste videli, len chvíľku vraviť s ním!
My sme vždy mysleli, že rozumný je muž,
aj v službách kniežacích sa preukázal už,
no, čo si Tartuffa vzal za vzor, za príklad,
je trochu prihlúpy, či pomätený snád.
Len bratom volá ho a má ho hrozne rád,
že dcéru, syna, mať, ba ženu nechce znať.
Taj srdca, rozumu, vždy jemu zverí len,
on nad ním panuje sta vládca — suverén.
A ho len objíma, sa večne mazná s ním,
že ani k milenke nič nie je nežnejším:
vždy za vrchstola ho zve, prosí, posadí
a veľmi teší ho, že je jak desiati.
Všetko, čo je najlepšie, to jemu treba dať,
hneď volá „na zdravie“, keď si chce zakýchať.
Nuž, ako šialený: on mu je hrdina
a vždy ho cituje, zrak z neho nesníma.
Čo spraví, preňho je hotovým zázrakom,
a každý jeho blak-dar sveta — oráklom.
A Tartuffe vyzná sa, ten pozná hlupáčka,
má tisíc spôsobov. ako ísť na vtáčka.
Tá zbožná falošnosť — a táhá peniažky . . .
Nám všetkým na krky chcel by dať retiazky.
A jeho sluha, tiež nám rozkazovať chce,
bá, hlahorodý pán, nám dáva lekcie.
A Tartuffe, božemôj, ten s nami narába,
rúž, skvosty preňho sú vraj čertov paráda,
a, blázon nedávno roztrhol vreckovku,
čo našiel ukrytú vo svätom zväzočku,
že je to hrozný hriech a svätosť narúša,
kto pri modlení vraj si noštek osúša.

Tartuffe — I. dejstvo.

Návrh scény k Tartuffovi. Výtvarník J. F. Kristín

Návrh scény k Tartuffovi. Výtvarník J. F. Kristín

Program Krajského divadla v Nitre (č. 4 - 1960) k Molièrovej komédii „Tartuffe“. Zodpovedný redaktor Ondrej Rajniak, riaditeľ KD. Program zredigoval Ján Laca, dramaturg KD. Obálku navrhol J. F. Kristín. Štočky vyhotovili a program vytlačili Západoslovenské tlačiarne, KZ 10 v Nitre. Povolené prípisom PK č. 10778/56. R-07*01039

Cena Kčs 1.-